

TUYỂN DỤNG, SỬ DỤNG QUAN LẠI THỜI PHONG KIẾN VIỆT NAM VÀ MỘT SỐ GỢI MỞ

GS. TS Phạm Hồng Thái*

Đặt vấn đề

Bất kỳ một chế độ nhà nước nào và vào bất kỳ thời đại nào, bộ máy nhà nước vận hành tốt, làm tròn bổn phận của mình đối với xã hội, tùy thuộc vào nhiều yếu tố khác nhau, nhưng yếu tố có tính quyết định, đó là con người – những người phục vụ trong bộ máy đó. Vì vậy, việc tuyển dụng những người phục vụ trong bộ máy nhà nước có ý nghĩa quyết định.

Chế độ quan chức phương Đông xét về lịch sử đã là khuôn mẫu để phương Tây học tập, nhưng chế độ quan chức ở các nước phương Đông lại không được duy trì, phát huy bởi ở đó diễn ra nhiều những cuộc cách mạng xã hội. Ngày nay, khi xem xét về chế độ công vụ, công chức người ta lại có xu hướng chạy sang phương Tây để học hỏi, tìm kiếm những điều tốt lành để áp dụng, nên bỏ quên mất truyền thống, văn hóa của mình.

Thực tiễn người ta có thể tán đồng, có thể phủ nhận lịch sử, nhưng nhìn nhận một cách khách quan thì lịch sử của các dân tộc, quốc gia là một dòng chảy không ngừng, thế hệ sau tiếp theo thế hệ trước viết tiếp nên lịch sử dân tộc và xây dựng tiếp nền văn hóa của mình. Chính vì lẽ hiển nhiên đó mà ngày nay khi nghiên cứu bất kỳ vấn đề gì thuộc về văn hóa cũng đều cần phải bắt đầu từ việc nghiên cứu truyền thống dân tộc mình. Trong lĩnh vực công vụ, công chức cũng vậy, cần phải nghiên cứu truyền thống Việt Nam, truyền thống dân tộc để khai thác, bảo tồn, phát huy những giá trị đích thực của nó để phục vụ cho cuộc sống ngày nay và mai sau. Bài viết này điểm lại một số nét rất căn bản về chế độ tuyển dụng, sử dụng quan lại thời phong kiến Việt Nam và có một số gợi mở để mọi người suy ngẫm.

1. Tuyển dụng quan lại

Nhìn lại lịch sử Việt Nam, có thể nhận thấy rằng pháp luật phong kiến Việt Nam rất chú trọng quan tâm tới những người làm việc trong bộ máy nhà nước, trước hết là chế độ tuyển dụng, trọng dụng nhân tài, đề cao đạo đức người làm quan, người làm quan phải là người quân tử: Chính tâm, tu thân, tề gia, trị quốc, bình thiên hạ; đạo làm quan cốt ở hai điều "trên thì yêu vua, dưới thì yêu dân". Bên cạnh đó người làm quan phải là người có tài "dụng nước lấy học làm đầu, cần trị lấy nhân làm gốc".

---

* Khoa Luật-ĐHQG Hà Nội.